

Vergaderjaar 2009–2010

32 268

Verslag van een werkbezoek aan Madrid door een delegatie van de cie. Europese Zaken in het kader van het komende Spaanse EU-Voorzitterschap

Nr. 1

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK AAN MADRID

Vastgesteld 17 december 2009

Een delegatie uit de vaste commissie voor Europese Zaken heeft op maandag 23 november 2009 een werkbezoek gebracht aan Madrid. De delegatie bestond uit de leden Waalkens (PvdA, voorzitter), Ormel (CDA), Van Bommel (SP), De Roon (PVV), Peters (GL) en Wiegman-van Meppelen Scheppink (CU) en werd begeleid door de griffier van de commissie.

Het bezoek stond in het teken van het komende Spaanse EU-voorzitterschap, de eerste helft van 2010. Op het programma stonden gesprekken met een aantal hoge ambtenaren van het Spaanse ministerie van Buitenlandse Zaken, met de voorzitter en leden van de (gemengde) commissie voor Europese Zaken van het Spaanse Congres en de Spaanse Senaat, alsmede met vertegenwoordigers van een denktank, de media, het bedrijfsleven en de Nederlandse ambassade.

In onderstaand verslag worden, ingedeeld naar thema, de belangrijkste elementen van de gevoerde gesprekken weergegeven. Het programma van het werkbezoek is als bijlage bij dit verslag opgenomen.

De delegatie dankt alle gesprekspartners en degenen die betrokken zijn geweest bij het organiseren van dit werkbezoek.

De voorzitter van de delegatie,
Waalkens

De griffier van de delegatie,
Nijssen

Verslag op basis van de belangrijkste gespreksthema's

Spanje algemeen + prioriteiten voorzitterschap

Door het hele programma heen kwam het beeld naar voren van een sterk verdeeld land, dat een politieke «common ground» node mist (Sánchez-Montero), en dat nog steeds erg bezig is met de verwerking van de burgeroorlog van 1936-'39. Mede doordat de *boom* van de afgelopen decennia een erg smalle basis had door de eenzijdige focus op de bouwsector, Europese structuurfondsen en het toerisme, treft de mondiale financieel-economische crisis Spanje nu extra hevig, met als meest in het oog springende cijfer een werkloosheid van zo'n 20%.

De belangrijkste prioriteiten die Spanje zich voor zijn voorzitterschapsperiode heeft gesteld, zijn het samenspel van economisch herstel en klimaat en energie, het werken met de nieuwe institutionele situatie en het externe optreden van de EU. Dit laatste zal zich naast aandacht voor de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) uiten door een bijzonder groot aantal top-bijeenkomsten tussen de EU en derde landen of regio's gedurende de eerste helft van 2010.

Institutioneel/Verdrag van Lissabon

De Spanjaarden zijn zich terdege bewust van de grote veranderingen die het Verdrag van Lissabon met zich meebrengt voor het land dat het roulerend voorzitterschap van de EU bekleedt. Men streeft er in Madrid naar niet zozeer het «laatste van de oude» voorzitterschappen te worden, maar echt het «eerste van de nieuwe» (Dastis). De inzet is om een systeem en een werkwijze te ontwikkelen die een referentiepunt zullen worden voor de toekomstige voorzitterschappen. Dat zal echter zeker niet vanzelf gaan, want (wederom Dastis): «er zit in de nieuwe opzet een zeker potentieel voor conflict». In de oude opzet was er een gebrek aan continuïteit, maar het was wel voor iedereen helder hoe de verhoudingen waren. Nu was weliswaar, met de benoeming van de vaste voorzitter van de Europese Raad en de Hoge Vertegenwoordiger met meer bevoegdheden, de continuïteit beter gewaarborgd, maar daar stond tegenover dat er, zeker in deze beginperiode, een grote mate van onduidelijkheid bestond over de «lines of command». Er waren tenminste vier figuren wier lijnen elkaar vroeg of laat konden gaan kruisen.

Uitgedaagd door dit perspectief vroeg de delegatie wie er in het geval van een nieuwe gascrisis aanvang 2010 namens de EU naar de Russische premier Putin zou gaan. Volgens de gesprekspartners op het Spaanse ministerie van Buitenlandse Zaken zou dat in eerste instantie Mw. Ashton moeten zijn, vervolgens op te schalen naar Commissievoorzitter Barroso of, afhankelijk van de vraag of en in welke mate het om overwegingen van «buitenlands beleid» ging, raadsvoorzitter Van Rompuy. De Spaanse premier Zapatero zou zich in ieder geval niet namens de EU naar Moskou reppen, of het moest zijn als deel van een samengestelde delegatie, om «de overgang naar het nieuwe systeem uit te drukken».

De samenwerking in trio-verband met België en Hongarije bleek voor het Spaanse voorzitterschap geen prominente rol te spelen. Alleen commissievoorzitter Arias Cañete ging er desgevraagd wat verder op in: men zou volgens hem kunnen denken aan een verdeling van de extern gerichte toppen, waarbij bijvoorbeeld Spanje zich op Latijns-Amerika en de Midditerrane regio zou kunnen richten, België op de Afrikaanse Grote Meren regio en Hongarije op de Balkan. Tot dusverre was er echter van een dergelijke verdeling tussen de drie geen sprake.

De Kamerdelegatie lichtte toe hoe het Verdrag van Lissabon in de Nederlandse nationale context aanleiding was geweest voor de introductie van een extra instrument voor de Kamer: het behandelvoorbehoud. Een dergelijke werkwijze bleek mijlenver van de praktijk in Madrid te staan: uitsluitend MP Zapatero sprak voor en na een Europese Raad met het parlement. Een wetsvoorstel om ook alle vakministers voorafgaand aan raden met het parlement te laten overleggen, zoals in Nederland en een groot aantal andere lidstaten het geval is, was wel ooit geopperd in Madrid, maar dit was er niet doorgekomen. Op de vraag met wie Zapatero, of bij voorkomende gevallen andere bewindslieden, de EU-besluitvorming in het parlement voorbesprak, de specialisten van de commissie voor Europese Zaken of de woordvoerders op het betreffende vakgebied (zoals in de Tweede Kamer), antwoordden de Spaanse collega's dat dit noodzakelijkerwijs met de commissie voor Europese Zaken gebeurde, omdat er bij de andere woordvoerders simpelweg geen interesse bestond voor Europese besluitvorming (!).

EU-uitbreiding/Westelijke Balkan

Spanje staat positief tegenover verdere uitbreiding van de EU, ook t.z.t. met Turkije. Alle gesprekspartners bleken zeer geïnteresseerd in de Nederlandse positie ten aanzien van Servië. Men bleek goed op de hoogte van de brede steun in de Kamer voor het Nederlandse verzet tegen ratificatie van de Stabilisatie- en Associatieovereenkomst (SAO) en men reageerde positief op de mededeling dat de Kamer de minister van Buitenlandse Zaken ten aanzien van dit dossier recentelijk wat meer manoeuvreerruimte had gegeven.

De Kamerdelegatie informeerde of er van Spaanse zijde vergelijkbare tegemoetkomingen te verwachten waren ten aanzien van de kwestie van erkenning van Kosovo. Zowel op het ministerie van Buitenlandse Zaken als in het parlement antwoordde men met stelligheid dat Spanje gedurende het aanstaande EU-voorzitterschap Kosovo zeker niet als onafhankelijke staat zou erkennen. DG Díez Torres stelde als doorgewinterde diplomaat zelfs dat de Spaanse positie ten aanzien van Kosovo een positief effect had op het beleid van de EU in dit opzicht, omdat hierdoor voorkomen werd dat Servië «teveel in de hoek werd gezet». In het parlement bleek hoezeer deze kwestie binnenlandspolitiek bepaald wordt in Spanje: nog diezelfde ochtend had minister van Buitenlandse Zaken Moratinos in het Congres toegelicht dat Spanje als EU-voorzitter de meerderheidspositie van de 22 EU-lidstaten die Kosovo hebben erkend zal respecteren, maar er zorgvuldig op zal toezien dat dit op geen enkele wijze zou kunnen worden uitgelegd als een wijziging van de positie van Spanje ten aanzien van een dergelijke erkenning.

Financieel-economisch

Het definiëren van het hoofdaccent van de opvolger van het Lissabonproces zal het «most demanding issue» van het begin van het Spaanse voorzitterschap worden (Díez Torres), te meer daar de Spanjaarden bij de voorbereiding van de voorjaars-ER het nog zeker tot begin februari zonder Europese Commissie moesten zien te stellen. Gevraagd naar welke ideeën Spanje tot dusverre heeft voor zo'n toekomstige strategie verwees DG Díez Torres naar de twee uitgangspunten die de «oude» commissie nog had geformuleerd: een centralere rol voor de ER en een meer thematische focus dan een op landen. Daarnaast dacht Spanje volgens hem aan de introductie van duidelijkere elementen van dwang, zoals bijvoorbeeld een proces van «naming and shaming».

Ten aanzien van het toezichtmechanisme voor financiële instellingen voorzag men er op het Spaanse ministerie van Buitenlandse Zaken al dat de Ecofin waarschijnlijk nog wel dit jaar overeenstemming zou bereiken (zoals inmiddels ook is gebeurd). Spanje zal zich dus als voorzitter sterk moeten gaan maken voor de implementatie van dat mechanisme.

Een grondige modernisering van de EU-begroting, in het kader van de «budget review», bleek voor Spanje minder een uitgemaakte noodzaak dan voor Nederland en gelijkgezinde landen. Weliswaar wordt het land waarschijnlijk vanaf 2014 van netto-ontvanger netto-betaler, maar vanwege een aantal gevestigde belangen, zo bekende mw. Serrano Leal op het Spaanse ministerie van Buitenlandse Zaken, is dit niet iets waar Spanje meteen «mee wegloopt». Nu de commissie-publicatie terzake weer verder was uitgesteld, in ieder geval tot in het tweede kwartaal van 2010, zou het Spaanse voorzitterschap hier echter ook nauwelijks meer een eigen stempel op kunnen drukken. In het parlement hield commissie-voorzitter en oud-minister van Landbouw Arias Cañete het erop dat hij zijn regering zou aansporen «zo snel mogelijk» aan de review te beginnen.

Hoewel de Spaanse economie in bijzonder zwaar weer is geraakt, waren alle gesprekspartners het erover eens dat het land in 2012 weer terug binnen de toegestane marges van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) moest kunnen terugkeren. Dat betekende dat het begrotingstekort, nu 9%, dan weer moest zijn teruggebracht naar maximaal 3%. De regering Zapatero stuurt daarom aan op een beleid van verhoging van de belastingen en bevrozing van de uitgaven.

Klimaat

Hoewel klimaat een prominente plaats inneemt in het Spaanse voorzitterschapsprogramma bleef dit onderwerp tijdens de gesprekken enigszins onderbelicht. Naast enkele plichtmatige vooruitblikken op de klimaattop van Kopenhagen trok vooral het feit de aandacht dat Spanje voor wat betreft verduurzaming met name inzet op windenergie. Het idee dat de Spaanse zon toch minstens voor een even groot aandeel in de Spaanse voorziening in alternatieve energie zou moeten kunnen zorgen was blijkbaar toch enigszins gekleurd door het (herfstige) Nederlandse zichtpunt van de delegatie.

Programma van het werkbezoek**23 november**

- 09:20 Aankomst op de luchthaven Madrid – Barajas T2, vlucht KL 1699
- 10:00 Ontvangst door Ambassadeur van Wulfften Palthe op de Nederlandse Ambassade
- 11:00 Ontvangst op het ministerie van Buitenlandse Zaken met uiteenzetting door
- Directeur-generaal integratie en coördinatie algemene en economische zaken van de EU, de heer Alfonso Díez Torres;
 - Subdirecteur-generaal voor institutionele zaken van de EU, de heer Alfonso Dastis Quecedo;
 - Subdirecteur-generaal voor economische en financiële zaken, mevrouw Cristina Serrano Leal
- 13:00 Onderhoud met leden van de vaste parlementscommissie voor de EU:
- dhr. Miguel Arias Cañete (voorzitter, Congres, PP)
 - mw. Soledad Becerril Bustamante (Congres, PP)
 - dhr. Juan Moscoso del Prado Hernández (Congres, PSOE)
 - dhr. Jordi Xuclà I Costa (Congres, CiU (=Catalaanse partij))
 - dhr. Anselmo Francisco Pestana Padrón (Senaat, PSOE)
 - dhr. Jordi Casas I Bedós (Senaat, CiU (=Catalaanse Partij))
 - dhr. Joan Sabaté Borràs (Senaat, PSC (=Catalaanse Partij))
- 15:00 lunch aangeboden door de Gevolmachtigd Minister, Nederlandse Ambassade Madrid, mevrouw Anneke Adema restaurant *Teatriz*. Tevens aanwezig
- Hoofd Economische Afdeling, Nederlandse Ambassade Madrid, de heer Jan Alderliesten
 - Tweede Ambassadorssecretaris Politieke Zaken, de heer Daniël Kooij
- 16:15 bij de koffie (na de lunch) debat met gastsprekers: de heer Alexander Wingelaar, Directeur ING Real Estate Spanje, tevens voorzitter Nederlandse zakenlunch Madrid en de heer Henk Boom, Financieel Dagblad en Spanje kenner;
- 17:15 verplaatsing naar hotel Hesperia, voor opruimen
- 18:30 Persmoment in lobby hotel
- 19:30 verplaatsing van hotel Hesperia naar Residentie
- 20:00 ontvangst door Ambassadeur van Wulfften Palthe
- uiteenzetting door de heer Manuel Sánchez-Montero, directeur Institutionele Ontwikkelingen bij *Fride (Fundación para las Relaciones Internacionales y el Diálogo Exterior*, een Europese denktank, gevestigd in Madrid)
- 20:30 Diner met Ambassadeur van Wulfften Palthe, de heer Sánchez-Montero, Mw. Adema, de heer Alderliesten en de heer Kooij.

24 november

06:00 Vertrek uit hotel Hesperia

06:50 Vertrek van luchthaven Madrid – Barajas T1, vlucht EZY 7903.